

Nederlandse namen voor bijen- en graafwespen- families

Jan Smit, Wim Klein, Theo Peeters & Erik van der Spek

De groep van de bijen wordt in de literatuur op verschillende manieren benoemd. Sinds het verschijnen van Micheners 'Bees of the world' (Michener 2000) is het gebruik van de familienamen van de bijen, als groep ook wel Apiformes of Anthophila genoemd, ingeburgerd. Een weg die wij ook in de bijenatlas gevolgd hebben (Peeters et al. 20112). Door anderen worden deze families als subfamilies binnen de familie van de bijen (Apidae of Apidae s.l.) gezien (Else & Edwards 2018). Voor deze familienamen zijn echter nog geen Nederlandse namen bedacht en daar willen we hier een eerste aanzet toe geven.

Dit jaar is een artikel verschenen (Sann et al. 2018) waarin naar aanleiding van moleculair-genetisch onderzoek een herindeling van de graafwespenfamilies (Spheciformes) is gemaakt. Daar wordt echter wel bij vermeld dat nog niet alles uitgekristalliseerd is. Ook de 'nieuwe' graafwespenfamilies zoals genoemd in Sann et al. (2018) hebben nog geen Nederlandse naam.

Hieronder volgt een voorstel voor Nederlandse namen voor deze bijen- en graafwespenfamilies, met een korte verantwoording. Wij zijn er van doordrongen dat lang niet al deze Nederlandse familienamen alle genera binnen de familie dekken, maar we hebben gekozen voor een Nederlandse naam die past op een groot deel van de soorten in deze families. We hebben hierbij gekeken naar: reeds ingeburgerde namen, gedrag en uiterlijk. Verder moeten de namen goed 'bekken'.

We willen graag jullie reacties, opmerkingen en voorstellen voor betere namen ontvangen; stuur ze naar smit.jan@hetnet.nl.

Allereerst voor de volledigheid de andere aculeate wespenfamilies en hun Nederlandse namen.

Bethylidae - platkopwespen
Chrysididae – goudwespen
Dryinidae – tangwespen
Embolemidae – peerkopwespen
Formicidae – mieren
Mutillidae – mierwespen
Sapygidae – knotswespen
Tiphidae – keverdoders

Pompilidae – spinnendoders
Vespidae - plooiwesp

Spheciformes – graafwespen

Ammoanidae – thripsenjagers

De meeste soorten jagen op thripsen. Van deze familie kennen we nog geen soorten uit Nederland. Volgens Sann et al. (2018) is dit de zustergroep van de bijen.

Psenidae – tengere steelwespen

Tot deze familie worden o.a. de genera *Psenulus*, *Mimesa* (Fig. 1) en *Mimumesa* gerekend. Deze wespen hebben een gesteeld achterlijf en zijn tenger van bouw.

Figuur 1. Vrouw van *Mimesa lutaria*. Foto Albert de Wilde.

Pemphredonidae – bladluisjagers

De meeste soorten jagen op bladluizen.

Philanthidae – snelle jagers

Tot deze familie behoren in Nederland alleen de genera *Cercheris* en *Philanthus*. Veel soorten van deze genera zijn snel in het jagen. We vinden dit nog geen erg geschikte naam, maar weten nu even geen betere.

Bembicidae – cicadenjagers

Veel soorten zijn cicadenjagers.

Crabronidae – graafwespen

Deze naam is reeds ingeburgerd voor deze familie.

Mellinidae – vliendoders

Tot deze familie behoort in ons land alleen het genus *Mellinus*, ook wel vliendoders genoemd. Deze naam is reeds ingeburgerd voor het genus en de soorten in deze familie en daarom willen we die ook gebruiken als familienaam.

Sphecidae – langsteelgraafwespen

Deze naam is reeds ingeburgerd voor deze familie (Fig. 2).

Astatidae – wantsenjagers

In Nederland behoren de genera *Dryudella* en *Astata* tot deze familie. De wespen van deze genera jagen op wantsen.

Ampulicidae – kakkerlakwespen

Deze wespen jagen op kakkerlakken.

Figuur 2. Vrouw van langsteelgraafwesp: *Ammophila sabulosa*. Foto Albert de Wilde.

Apiformes of Anthophila – bijen

Melittidae – oerbijen

Dit wordt tegenwoordig beschouwd als de meest primitieve groep van de bijen.

Megachilidae – buikschuierbijen

De vrouwtjes van de niet-parasitaire soorten hebben een buikschuier (Fig. 3).

Apidae – langtongbijen

Alle soorten hebben een relatief lange tong.

Andrenidae – zandbijachtigen

De familie is genoemd naar het genus van de zandbijen (*Andrena*).

Halictidae – groefbijachtigen

Het merendeel van de soorten behoort tot de genera van de groefbijen (*Halictus* en *Lasioglossum*). Deze naam is reeds ingeburgerd voor de meeste soorten in deze familie.

Colletidae – zijdebijachtigen

De familienaam is afgeleid van het genus van de zijdebijen *Colletes*. De nestgang wordt door deze soorten versterkt met een zijdeachtig vlies.

Figuur 3. rouw van *Osmia spinulosa* met buikschuier. Foto Albert de Wilde.

We willen hier tenslotte nog wel vermelden dat niet alle auteurs van dit artikel overtuigd zijn van de systematische keuze om de subfamilies van de bijen te verheffen tot families. Er is nog geen duidelijkheid over de evolutie van de stamgroep van de bijen, de 'familie Melittidae'. En tevens ontbreken tabellen voor het determineren van bijenfamilies in Nederland en vele andere Europese landen. Op grond van deze argumenten is de derde auteur op dit moment geen voorstander van het gebruik van Nederlandse namen voor de door Michener (2000, 2017) gebruikte indeling van de 'bijenfamilies'.

Literatuur:

- Else, G., & M. Edwards, 2018. Handbook of the Bees of the British isles, Volume 1, Volume 2. - The Ray Society, 775 p.
- Michener, C.D., 2000. The Bees of the World. - Johns Hopkins University Press, Baltimore, 913 p.
- Michener, C.D., 2007. The Bees of the World. - Johns Hopkins University Press, Baltimore, London, 2 edition, 953 p.
- Peeters, T.M.J., H. Nieuwenhuijsen, J. Smit, F. van der Meer, I.P. Raemakers, W.R.B. Heitmans, C. van Achterberg, M. Kwak, A.J. Loonstra, J. de Rond, M. Roos & M. Reemer, 2012. De Nederlandse bijen (Hymenoptera: Apidae s.l.). - Natuur in Nederland 11, Naturalis Biodiversity Center & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden, 544 pp.
- Sann, M., O. Niehuis, R.S. Peters, C. Mayer, A. Kozlov, L. Podsiadlowski, S. Bank, K. Meusemann, B. Misof, C. Bleidorn & M. Ohl, 2018. Phylogenomic analysis of Apoidea sheds new light on the sister group of bees. - BMC Evolutionary Biology 18 (71): 15 p.